

Selmeczbányai Híradó.

TÁRSADALMI HETILAP.

Megjelenik minden vasárnap.

Előfizetési árak:

Egész évre	4 frt.
Fél évre	2 „
Negyed évre	1 „

Egyes szám ára 10 krajczár.

Felolvas szerkesztő:

VÖRÖS FERENCZ.

Kiadók:

JOERGES ÁGOST özv. és Fia.

A lapot illető szellemi közlemény a szerkesztőre, az anyagi rész pedig a kiadókra eszennendő.

HIVATALOS HIRDETÉSEK DIJA:

100 szögig 2 frt., ezentúl minden megkezdett 100 szónál 50 krral több

Magánhirdetések megállapodás szerint számíthatnak.

Nyílt-tér három hasábos sorért 10 kr.

Bélgeldij minden hirdetésért 30 kr.

== Kéziratok nem adatnak vissza. ==

A magyar ifjak válasza.

A bukaresti oláh egyetemi ifjuság a múlt évben egy emlékiratot tett közzé, a melyben a magyarországi oláhok sorsa a legfeketébb színben van festve.

Ez emlékirat egyrészt szálnalmat igyekszik kelteni az egész művelt világban az elnyomottaknak hirdett oláhok iránt, másrészt meg gyűlölséget kelteni az elnyomókúl feltüntetett magyarok ellen.

A budapesti magyar tudományos egyetem hallgatói, egész Magyarország megbotránkozással vett tudomást ez emlékirat megjelenéséről, mely a tudományval, az igazsággal szakítva, minden sorában alaptalan vádakkal, rágalomokkal illetve a magyar nemzetet, roszakaratú föltételesekkel támadva meg intézményeit, meghamisítva a jelen és múlt történelmét, oly benyomást keltve az olvasóban, mintha a becsukott szemű tudatlanság surrant volna át társadalmi életünk s történelmünkön s mit sem látva, mitsem tanulva, mégis ítéletet merészkednék mondani a nem látottakról is.

A budapesti egyetem hallgatói mozgalmat indítottak a válasz megadására. — Hozzájuk csatlakozott a budapesti kir. magyar tudomány-

egyetem, a budapesti kir. József-műegyetem, a kolozsvári kir. magyar tudomány-egyetem, a pozsonyi, kassai, nagy-váradi, győri, eperjesi, debreczeni, kecskeméti, mármaros-szigeti jogakadémia, a pécsi és egri joggyezumok, a sáros-pataki akadémia, a selmeci bányászati és erdészeti akadémia ifjusága is.

A válasz most készen van és pedig magyar, német és francia nyelven. Olvashatja az egész művelt világ.

E helyitt szemelvényt közlünk belőle, azon óhajjal, vajha minden olvasónk megszerezne azt, s egész terjedelmében ismerkedne vele. — Méltó reá.

A vádak, a melyek ellentünk felhozhatnak, általa nosítva a következők:

a) A magyar nemzet a magyar állam területén levő román nép kulturájának ellensége volt a múltban és az a jelenben.

b) A magyar nemzet a magyar állam területén levő románságot következetesen elnyomta a múltban, elnyomja ma s megfosztani igyekszik minden polgári jogától, szabadságától.

c) A magyar nemzet a magyar állam területén levő románságot nemzetiségétől törekszik megfosztani és hogy egyáltalában a magyar faj a románnak, mint fajnak kerülhetetlen ellensége, minden tényével élete ellen tör. A magyar tehát törvényhozási, társadalmi,

közszolgálati uton minden eszközt felhasznál a román elem kiirtására. Mindebből a bukaresti emlékirat végeredményképen kihozza azt, hogy a magyar keleten rendet bomlasztó elem; a szabadság s a nyugati kultúra ellensége, melynek kenyuralmát korlátozni Europa feladata. A román elem pedig a rend és nyugati műveltség őre s ebben ez elemet Európának támogatnia kellene.

Ellensége-e a magyar a román kulturának?

Hogy ez ügyet egy esattanós bizonyítékkal vezessük be, megemlítjük azt a tényt, hogy a magyarországi románság a kulturában és szabad intézményeiben legalább egy évszázaddal megelőzte a romániai, a volta-képeni oláhságot; a magyar fenhatóság alatti román a romániai románt. Képzeltető-e ez úgy, hogy a magyar üldözi, elnyomja a román műveltséget? Nem inkább világos-e az, hogy a magyar műveltség serkentőleg és termékenyítőleg hatott a vele közösségben élő románokra, holott azon románok, a kik e közösségen kívül álltak, mozdulatlanul megmaradtak civilizálatlan állapotokban?

A magyarországi románság gyujtott faklyát minden időben Romániának, hogy lásson. Csak I. Károly uralkodása alatt, a bukaresti román akademia felállítása óta (1867) vette át Románia a román kultúra vezetését; de e vezetés a mi magyar románjaink kezébe vettek át a romániaiak s átvették egyszersmind tekintélyes román férfiakat, kiknek díszes és hosszú névsora nélkül nagyon is csonka lett volna a bukaresti akademiának tekintélye is, tudománya is. Cipariu, Baritiu, Laurian Trebonian, Roman Sándor, Hodos József, Muntean Gábor, Mocsonyi András, Babes Vincze, Papiu

TÁRCZA.

Ne kérdd . . .

Ne kérdd, ne kérdd te senkitől meg
Miért vagyok fáradt, beteg . . .
Ha nem vagy itt, ha soh' se látlak,
Derült, vídlám hogyan legyek?

Csak most érzem, — ily messze tőled,
Mily árva, elhagyott vagyok,
Letűntek éltm két egéröl
A tündérfenyű esillagok.

Ha álom lop meg néha, néha,
Mindíg felőled álmodom,
S egy percze visszaszál szívembe
A régi, boldog nyugalom.

Reggel neveddel ebredék fel,
Nappal emléked foglal el,
S a bús jelen, a drága múlttól
Vigaszt, enyhülést esdekel.

Megkérdezem a fát, virágot:
— Hiába! semmi sem felel, —
Kaezérán imbolgó virágzál
Ki fele hajlasz mostan el?

Letűntek éltm két egéröl
A tündérfenyű esillagok . . .
Te jól mulatsz, s mit írok itten
Tudom, hogy majd csak kaezagod.

L. Dávid Béla.

Találkoztunk . . .

Találkoztunk és — elhaladtunk
Egymás mellett közömbösen,
Mint más-más légkörök felhői:
Egyik alant, a másik messze fenn.

Találkoztunk . . . A halk köszöntés
Oly búsan szállt ki ajkamon,

Miként a lombhullás neszétől
Ha zaj riad zord, őszi avaron.

Találkoztunk . . . Te elpirultál
És lesütötted szemedet,
Miként a hamvas esti égbolt,
Ha már az alkony pirja ráesett.

Találkoztunk — és szíveinkben
Ugyanegy érzés lliktetett:
Összejönnek-e még a felhők?
S az avaron lesz-e még kikelet?

Találkoztunk . . . S én úgy tudom, hogy
Hajnal jó minden est után,
Hogy arezd esti pirja is még
Mégmásl üdvünk újabb hajnalán . . .

*
Talán!
*

Ha mindent elvesztettél . . .

Ha mindent elvesztettél,
Mit szív és élet ad;
Ha elhagyottnak érzed
Már mindenütt magad,
Búcsúzz' el a világotól
Ásd meg önsírodát
Röpíts golyót fejedbe,
A sir, az enyhét ad

Ha ninesen már barátod
A ki vigasztalást
S reményt újíthatna szebb
Életre — sírod ási!
Ha ellened mindenki,
Legjobbban önmagad . . .
Röpíts golyót fejedbe,
A sir, az enyhét ad

Ha lány, kit hön szeretted,
Jobban mint éltedet,

Ajkán gunyos mosollyal
Egy másnak nyújt kezét;
Búcsúzz el a világotól
Ásd meg önsírodát
Röpíts golyót fejedbe,
De . . . ne! — kaezagd . . . kaezagd!
Kár . . . Kár . . .

A Máramarosból.*)

II. Taracsvölgyi népszokások.

Első eziklem felsorolta közögek köztül csak Német-Mokra és Királymező német, Gánya zsidó s a többi mind orosz falu.

Kaftános, pajeszos lengyel zsidó van mindenütt: német falun keves, orosz falun sok; itt boltos, ott koresmáros, amott meg fuvaros. De szántó-vető, marhatenyésztő zsidót valóban csak Gányán látni, hol az oroszokat olyanira kisorították, hogy maguknak kell most az eke szarvát fogniok. Az igeret földjére képzelné magát az ember, hol Bozt sajt földjén igézte meg Noémi menyé, a katászböngésző Ruth, a ki bizony itten helylyel-közzele épen nem rut, csak Gráf egyiptomi arzekepiállításának némely példányaira emlékeztek!

Az oroszok szegényebbek, piszkosabbak s még a krassó-szőrenyemgyei románoknál is erkölestelenebbek, pedig nekik ugyancsak nem szolgálhat menségül az, a mi nines, t. i. az éghajlat forrósága! Ók, tisztelet a kivételeknek, birkával-baromfival békésen osztják meg hajlékukat, ilyenformán azután csakis az asszony „tisztátalan“ s az is csak a szülés után 40 napig. A keresztelőhöz 3-4 komat is kernek, úgy okoskodván, hogy több ember többet ad! Keresztelő után bizonyos időre az anya a szülő vagyoni viszonyaihoz mért nagyságú s búza-, rozs- vagy tengeri-liszthöl stult kenyeret, a bába pedig a gyermeket viszi a templomba. Ott kieserélik terheiket, az ajtó megnyílik s a pap átveszi a gyerme-

* E lapok szerkesztőjének egykori buzgó munkatársától közöljük e sorokat, a kinek nevével gyakran találkoztak t. olvasóink az 1882-ben megindult „Selmeczbányai Híradó“ és „Felvidéki Híradó“ hasábjain.

Hilarián, Siaguna András, Barcian, Moldován János, Pap Gábor és még mások nélkül meg nem lehetett volna alkotni a bukaresti akadémiát.

A román nyelv magyar területen nyeri irodalmi felavatását. A voroneti kódex és Psaltria Scheiana, a legregibb oláh nyelvemlékek (XV. század) Erdélyben születtek magyar befolyás által létrehozva. A legelső román nyomdák Erdélyben keletkeztek: Brassóban 1533, Kolozsvárt 1545, Gyulafehérvárott 1561, Nagyszombatban 1575 stb. Csak egy évszázaddal utóbb állt fel Oláhország (1634) és Moldva (1640) könyvnyomtatás. Rákóczy György magyar fejedelem az 1561-ben felállított gyulafehérvári nyomdát 1638-ban tisztán román nyomdává alakítja át. Ugyanez a törökök által feldúlva, Apaffi Mihály magyar fejedelem parancsából a magyar Kovácsy Péter által újra helyreállított. Magyar fejedelem, Rákóczy György tiltja ki 1642-ben a román egyházból a szláv nyelvet és elrendeli a román nyelv használatát, a mi forduló pont volt a román nyelv és irodalom történetében. A Cyrill-betűk mellőzésével, latin betűkkel Erdélyben nyomtattak ismét a magyar fejedelem parancsára román könyveket 1648-ban és végül Bethlen Gábor magyar fejedelem rendeletéből kezdik román nyelvre fordítani az egyházi könyveket.

A román nyelv és irodalom művelése a XV. század vége felé indul meg, láthatólag magyar befolyás alatt és virágzását éri a XVI. évszázban.

Magyar férfiak állanak a nyelvemlékek s az egyházi írók közé. 1644-ben a magyar Fogarassy nyomtatja a román Kátét. A magyar Viski János foglalja versbe 1697-ben Dávid zsoltárait, Konez József pedig Csokonai, magyar költő, Bekaegehrhezát (Barachomyo machia) versben fordítja le 1816-ban.

A XVIII-dik század román jelesei Klein Sámuel, a hírneves Sinkai György, Major Péter, Darabont, Vulcán Sámuel, Méhesi, Tichindeal, Bob püspök, Kolozsi, Kőrösi, Corneli, Vajda, Ramonezai, Áron László, a híres népvédelő Lázár György, kinek a bukaresti egyetemmel szemben levő emlékoszlopára oly ahitaital néznek a memorandum szerzői, mindazokkal egyetemben, a kiket fenn mint az akadémia tagjait felsoroltunk: magyarok és magyar oláhok voltak, hősei, megeremeltői a román kultúrának. Megeremeltették magyar fenhatóság, magyar fejedelmek támogatása mellett s ama műveltségök által, melyet magyar iskolában, magyar társadalomban s a magyar közéletben szereztek.

Ily elensége volt a román kultúrának a magyarság a múltban.

És vajjon a magyar közoktatási törvények alatt haladt-e a román tanügy? Vegyük kezünkbe az 1871-ben

Budán kiadott s az országgyűlés elé terjesztett közoktatási kimutatást.

Ezen kimutatás szerint 1865-ben mikor a magyar törvényhozás összehívottat, az összes görög-keleti iskolák száma 824 a gör.-kath. 1295. Tényleg iskolába járt 1865-ben gör.-katholikusok 70.285, gör.-kel. 40.322. Ezen adatokat szembe állítván az 1890-ben kiadott iskolai statisztikai jelentéssel, a gör.-kel. népoktatási tanintézetek száma 1783, a gör.-katholikusoké 2157. Megjegyeztük, hogy úgy az 1865., valamint az 1890-iki ezen két rendbeli kimutatásban a gör.-keleti szerbesség és a gör.-kath. magyarság és ruthenség is bennfoglaltatik.

A tisztán román iskolákat megtaláljuk az 1890-iki kimutatás 58-ik lapján, a mely a román nyelvű népoktatási intézetek számát összesen 3280-ra teszi. A legutóbbi statisztikai kimutatás szerint tényleg iskolába járt román gyermekek száma 244,540. A tanítók képessége, száma, az iskolák vagyona óriási javulást mutat a magyar kormányzat előtti állapotokkal szemben. A közép- és felső-iskolai oktatásnál hasonló eredményeket tapasztalunk.

Felhozzák a román gimnáziumok dotját. A brassyói gör.-keleti gimnázium számára a magyar kormány évi 4000 frt államsegélyt ajánlott fel.

A naszdói román gimnázium és a naszdóvidéki román elemi oktatás alapjait a kormány egy milliónál többet érő vagyonhoz juttatta és azon vagyonot amaz iskolák számára törvényileg biztosította, kezelést román alapfelügyelő bizottságra bízta. A balázsfalvi és a belényesi román gimnáziumok ügyei iránt a kormány a legjobb indulatot tanúsítja; mind a négy tanintézetben román a tan nyelv, az adminisztráció, a felügyelet.

A budapesti és kolozsvári egyetemeken a román nyelvnek és irodalomnak, nyilvános rendes tanári katedrája van. A román nyelvészetből és irodalomból eventeként az állampénztárból tekintélyes összegű pályadíjakat tűznek ki, hogy a román ifjúság nemes versenyre sarkaltassék. A kolozsvári egyetemen az ideai pályadíjakat két román ifjú (Nicora János, Precup Gábor) nyerte el, kiket a magyar közönség az egyetemet záró ünnepeken zajos éljenzésben részesített.

A magyar nyelvnek kötelező oktatása úgy látszik a legnagyobb baj, mely a román ifjúságot annyira felingerelte ellentünk. Az 1879-ki 18. tezik 4. § a elrendeli, hogy a magyar nyelv, melynek mint az állam hivatalos nyelvének tudása minden honfitársunknak érdekében áll, az ország összes bármennyű nyilvános népoktatási iskolában a kötelező tananyag közé felvétessek. És a magyar nyelv a vallás és közoktatási m. kir. miniszternek 1879 június 29-ről 17284. sz. a. fennebbi törvény (4. §) alapján kiadott rendelete értelmében

heti 2-4 órán attanítottatik is. Ezen heti 2-4 órával akarja tehát a magyar állam a nemzetiségeket megmagyarosítani; megjegyeztük itt azt, hogy a magyar nyelv is az illető iskola tannyelvén, tehát románul tanítottatik, mert sem a törvény, sem a miniszteri rendelet nem érinti az iskolai tannyelvet. Erre redukálendő a panasza, hogy a magyar nyelv heti 18 órával tanítottatik; hogy a magyar nyelvet, mint tannyelvet kényszerítették az autonóm tanintézetekre. Mindezekre a román ifjúság egyetlen példát nem tud, nem képes felhozni, a belényesi gimnáziumon kívül. Ezen ügy azonban valódiságából egészen ki van forgatva. A belényesi román gimnázium néve igenis engedeltetett a román tannyelv mellé előadási nyelvtől a magyar; de nem kormányi önkényből, hanem az alapító levél értelmében, a mely a gimnáziumot létesítette s a mely ezt követelte.

Különfelek.

— **Stefánia özv. trónörökösne** e hó 20-án távozott Sz.-Antalból. Városunkban d. e. 10 órakor ment keresztül kíséretével. Ő fensége az első fogaton ül, melyen Lujza hercegnőn hajtott. Kíséretét Coburg Fülöp herceg, Báro Gudenus kamarás Báro Dory Miklós kapitány, Sermage és Széchenyi grófnő udvarhölgyek képezték. Ő fensége G. Berzenecze érve, a déli vonattal azonnal tovább utazott Ruttká felé.

— **Stefánia özv. trónörökösne mint műkedvelő.** Ő fensége Sz.-Antalban tartózkodásának utolsó napját a muzsának szentelte, az-az — de hogy utolsóját, a f. hó 19-ét megelőző napokon is feljött már a készülődés egy kedélyes este sikeréhez s a Bécsből hozott kész színpad csakhamar sejtette az est karakterét is. De ennek a kastélyon kívüli titokban kellett maradnia. Mult vasárnapra egyszerre lett híva Sz. Antal értelemisége a kastélyba s ott kellemes meglepetés érte kiesenyt-nagyaját egyaránt: szerencsés vala Stefánia ő fensége a színpadon mint műkedvelőt láthatni. Az előadott három felvonásos vígjáték czíme „Die Eiferstichtigen“ s szerzője Coburg Lujza kir. hercegnő szép és szellemes udvarhölgye Sermage Sanda grófnő, ki maga is szerepelt az estén. Egyébiránt ide jegyeztük a szereplők neveit:

- Baron von Senden Br. Gudenus.
- Helene, seine Tochter Ihre k. u. k. Hoheit
- Lise, seine jüngere Tochter Gräfin Sermage
- Bertha v. Feldern, Wittve Lise's
- Erzieherin Ihre k. Hoheit
- Graf Ervin Westen, Neffe des Barons von Senden Br. Dory.

csak megmaradt az asszony részére mint a férj szerelmének esalhatatlan s esattanos bizonyítéka. Másodnap reggelén a völgyben is, a menyasszony is vendégokkal külön-külön indulnak a templomba, csak az oltárnál találkoznak, megesküsznek s előbbeni rendben ismét visszavonulnak, mintha misem történt volna, s a mulatság ismét külön-külön estig tart. Ekkor mennek csak a völgyek a völgyenyelvre a menyasszonyt s a völgyény házában magukra hagyják őket Harmadnapra ismét beállt mindkét nembeli vendégsereg s együttesen isznak, a meddig bírják!

A legény nem megy személyesen leányt kérni, hanem „bizalmi férfit“ küld oda, ez elmondja küldetését az a legényt persze lehetőleg kidicséri A szílek rendszeren azzal felelek, hogy jöjjön el a legény is. A legény eljön, kifordítják s befordítják mint a kelmét, s ha a fonakját is jónak találják, igent mondanak, ha nem teszik, nem kosarazzák ki egyenesen, hanem diplomatiavavassággal, ügyvédifurfanggal azt mondják, hogy: „várjon még“. S csakugyan megtörtént, hogy ha második kérő nem jelentkezett, jó volt akkor az esetleg várakozott első is.

A németek e völgyben minden tekintetben hegemoniát gyakorolnak a többi népek felett. Felső-Ausztria Gmunden, Ebensee és Ischl vidékéről már Mária Terézia idejében telepítettek ide Németokrára 12 családot, mely idők folytán rendkívül felszaporodott, úgy hogy már Ferencz császár alatt Királymezőt is onnan telepítettek. Csak maguk között házasodtak, úgy tehát nem szlávosodtak el, vagy a mi ezzel egyenlő: nem hanyatlottak épenséggel semmit s újabbán örvedetesen magyarosodnak. Szorgalmas, tisztá, takarékos, erkölcsös s a túlzásig vallásos nép. E mellett nagyon ügyes, mert a gyermekek értelmének s szüleiük minden foglalkozását kedvetlésből játékképpen utánozzák, úgy hogy minden gyakorlati fogás vértükbe megy át.

A férfiak mind kitanult ácsok vagy kőművesek s majdnem mindannyian kincstartó erdőmunkások, a mi épenséggel nem azt jelenti, hogy csak fát vágnak! Csinálnak ök eszűszatókat is, a melyben a fát a mellékvölgyekbe lecsúsztatják, honnan ismét a maguk készítette vontató utakon saját igájukkal a tuta-

hozható folyóig, vagyis a rakpartig vontatják azt. Ha a folyó vize nem elég mély a tutajozásra, el kell zárni a völgyet s vizet gyűjteni, e vízfókat vagy helyesebben: vízgyűjtő gátakat is velük csináltatják. Ha a folyó medre még mindig sok akadályt gördít a fakihozatal elé, azt szabályozni kell, itt egy zátonyt kell kikötönni, ott egy sziklát kell rezesíteni s ha nem lehet, akkor fenekek vagy bukógáttal annyira kell a vizet visszaduzzasztani, hogy a víz színe az akadály fölé emelkedjék s a tutaj haborítatlanul menjen el rajta. Minden folyó a dombor parton lerakodást létesít, de a homorú partot kímélve, oda tehát sarkantyúk való, néha meg szádfalak vagy rovátt gátak. Ilyeneket látják el a merész kanyarulatok és hirtelen esések partjait mindkét oldalán, a meder fenekét meg kipadóják; ezek a surrantók, melyeken már nem egy szerencsétlenség történt. Mert ott a tutajok rohamosan, szeditő gyorsasággal járnak s minden berendezés daezára is egyik-másik keresztbe fordul s megreked, az utána következők azután beleje ütdönek s feltartóztatlanul vagy alája, vagy föléje kászolódnak, s reesege ropogva oly mágyaszerű torlaszt okoznak, melynek pusztításai elől csak gyors és ügyes kiugrás menti meg a tutajost. A folyó mentén útát s hidakat is kell építeni, a saját szilkségekre kisebb fűrésztelep is van. Az erdőt meg nem lehet csak folyton vágni, hanem a természet ültetésekkel is kell segíteni, ezekben meg esemeterkek szilkségesek, s ezt is mind a németekkel végeztetik az erdőgondnokság vezetője, az erdész, persze rendszeres tervek és költségvetések alapján, kellő ellenőrzés mellett.

Németjeinknek e munkákra bármikor készen, rendelkezésre kell állniok s ezért az államerdészeti kincstartó házhelyet, a hozzávaló épületi s tűzfűtő, továbbá rét, gabona s sölletményt is kapnak. Van még havasi legeltetési jogok is, orvosi gyógykezelést és gyógyszereket is ingyen élveznek s mikor elagának, rendes nyugdíjban részesülnek. A nagyszámú természetbeni élvezetek után igen természetes, hogy napszámbeírás is esekélyebbek s rangfokozatuk szerint változnak, így kezdik mint tanoncok, lesznek II. majd I. osztályú erdőmunkások, mesterek (Meisterknecht) s végre mesterek. Ilyen már csak egy van minden erdőgondnokságban, s ő a

Ort der Handlung: Landsitz des Barons. — Zeit: die Gegenwart.

A mezők lelkesen tapsolták a szereplőket, kik egész készségesen megjelentek a kihívásra, mosolygva fogadva az őszinte elismerés és hála nyilvánulását. A szünetbe bevégezte után táncmulatság következett, melynél a fenségek nézőként szerepeltek.

— Az árvíz pusztítása a belabányai völgyben. Az e hó 20—21 én szakadatlanul esett eső következtében a belabányai kőhó mellett fekvő „Halicsi” tóban és „Lenge” község felől eredő árokok annyira meggyúlt a víz, hogy veszélyessé vált, előbbi a kohora, utóbbi pedig a vasutra és Kecskes községére.

A halicsi tó gátja az u. n. halicsi völgyet, mely több mértföldnyi kiterjedésű, zárja el a dzussztija fel közházi s bányászati ezelőkből annak vizet. Ezen tó kiterjedése 14 hold s tartalma 20 millió akó, mélysége 7 öl 2 láb. E hó 21-én már kora reggel észrevették, hogy az ügy is tolt to vize folyton emelkedik, miért is a hatalmas zsilipet megnyitották s a tó vizét lassan a kecskesi völgybe bocsajtották. Az eső ezalatt folyton erősöbödött, a tó hozzá folyása nagybodott s nem is lehetett a tó felszínén különbséget észrevenni, dacára a kibocsátott víztömegeknek. Eskor Wagner József kohogondnok a kisibyei részről jövő hozzáfolyást több helyen megszakította s a vizet a vadárokbá hajtatta. Ez sem volt azonban elegendő, mert a víz apadás helyett, emelkedni kezdett s a tógát egész szélességében, mintegy 20 emnyi vastagságban folyt azon keresztül s annak túlsó oldalát kimosta, különösen a közepe táján, hol a gát külső része 5—6 önyi hosszúságban, 2 méter mélységben s 2½ méter szélességben el lett mosva. Ezen válságos pillanat délutáni 1 óra körül volt.

A veszély ellen a gátúra ezövekkelt deszkákkal, továbbá a gátot telt atvágásokkal igyekeztek segíteni s a gát további rongálását megakadályozni, a mi részben sikerült is; mert a két zsilip most már a tóba érkező víztömegeket elvezethette.

A rendőrség részéről reggel Schuster Lajos alkaptány érkezett a helyszínre, — ezalatt Arthold Géza főkapitány a villányi veszedelem színhelyére ment — s megtekintvén a kártételeket, a belabányai vasúti állomásról a tógátokhoz hatolt s azonnal elrendelte, hogy a tóban levő víz 6 önyire csapoltassék le, miután a megrongált gát emnyi víz nyomásának, a kapitánynyal volt szakértő véleménye szerint még egész biztosan ellett képes állani. — A kecskesi megrémült lakosságot s előjáróságot arról értesítette a kapitány, hogy a vizre folyton ügyeljenek fel, mert a tóból még mindig nagyobb mennyiségű víz fog folyni.

A vasúti hidak G. Berzenczétől a belabányai állomás

tulajdonképeni közbenjáró érdész és munkások között

Hogy mennyire a munka emberei, az is bizonyítja, hogy nem a korhoz, hanem a teljesített munkához kötik a legénységet, azaz, csak azt tekintik legénynek, a ki szakmamunkában teljes férfinapszámot állt. A legény (Bursche) előjogai: hogy szabad már dörhanyoznia, koresmába járnia, udvaroahia s emel fogva lányt kikémnie (ausbiten). A szemérmes leányzó ugyanis csak akkor mehet tánczba, ha ilyen garde de dame öt szűleltől vagy gazdjától kikéri s a legény ekkor a lányt mulattatni, felette örködni s utána sértetlenül hazavinni, de el is vonni már nem tartozik.

A mely leánynak havasi gyopár (Edeleweiss) esokra van, annak bizonyosan legénye is van. Egy hibájuk azonban van a leányoknak, no de ezt sok gyerek legény is teszi még, ugyanis nagyon szeretnek „figitzlizni”. A „figitzli” nem egyéb mint egy szájharmonika, melylyel épenézzel semmiféle zenei érzést sem áruháik el s ezt rávom fel nekik hibául. Ők pedig oly élvezetet találhatnak benne, hogy rendszeren meg maguk között tánczolnak is hozzá, kivált kiint a havas magányában.

A férfiak a már leirt munkálatokkal vannak elfoglalva, bár a havasokon is vannak némelyek juhokkal, lovakkal vagy ökrökkel. Az asszonyok gyermekeiket ápolják s a háztartást vezetik, a felnőt gyermekek életmet visznek apáiknak s a leányok a tehénszetet vezetik a Pribnjon vagy Német havason. Valóságos kis amazon-állam az ott fenn a magasban, hol a leányok mint Sennerinek haneztúnak egymással s tele tödölveszják magukba a hatalmas hegyi levegőt, hogy azt aztant oly természetűesítő cifra jodlerben „leheljék” ki, mely visszahangzik a szomszédos ormokról.

Akár téhen, akár juh, szóval bármilyen tejadó állatok legények a havason, az első tavaszi felhajtás mindig ünnepp számba megyen s elég avasfrán van kiállítva. Már azért is, mert ekkor történik az összeefzés, mely az egész évad tartamára megállapítja azon arányt, melyben a gazdák külön-külön nem kezelhető tejtermékeiket osztják szét.

Lakodalmaik elég érdekesek, de úgy mond egy sokat nászmagyoskodott német sógor, sok pénz kell oda. Mert először az oltár körül menve, az egyházi áldásért,

másig teljesen meg vannak rongálva, a tázás s alap fal el van mosva s csupán a gerundázat s a sinek lóganak a levegőben, némely helyen 100—200 méternyre a vasúti töltés teljesen eltűnt s a talpfákat, az össze-kötött vasut vágány tartja fel. Az országút tánfala több helyen bedől, de Kecskesen alul, mintegy 60 méternyre fal, töltés, út egészen eltűnt, annak helyen nagy mely árok van, a hol piszkos habok mossák a nehéz és meg nem törhető szikla.

A halicsi tógát megromásának főoka az, hogy a gát felső 2 métere nem agyagból van döngölve, hanem csak föld felhanyás s így nem lett volna szabad bevérti, hogy a tó színig megteljen, vagy legalább is a zsilipek, mely az agyagréteg irányában van elhelyezve, folyton nyitva kellett volna lenni s így a gát megrongálása határozottan a zsilip késői felnyitásának tulajdonítható.

Az összes kár meghaladja a 100.000 frtot. Kiténtették magukat a tó gátja mentésében Sebek József bányász s a belabányai önk. tüzoltók.

— Tisztviselői állások betöltése. Városunk törvényhatósága pályázatot nyitott egy pénztárnoki, esetleg egy ellenőri és egy számtiszti állás betöltésére. A pénztárnoki állással 900 frt évi fizetés, 135 lakbér és 36 m³ keménytűzifa, az ellenőrivel 800 frt fizetés, 120 lakbér, 32 m³ tűzifa, a számtisztivel 500 frt fizetés, 75 lakbér, 20 m³ tűzifa járandóság van összekötve. A pályázat határideje f. é. augusztus-hó vege.

— Gyilkossági kísérlet dynamittal. Nem mindennapi módon akarta Mayer István selmeczbányai ács mostoha anyját f. évi ápril-hó 9-én a masvilágra expedíálni. Ugyanis nevezett polgártársunk Zolyom megyei Szelezen lakó mostoha anyjával, atyja hagyatéka felett már régebben összeördülve, f. évi ápril-hó 9-én a besztezébányai kir. közigyógyi irodájába kifizőt hágyatéki tárgyaláshoz egy esomé dynamittal, — melyet állított, mielőtt Selmeccről elutazott volna Sefranik nevű bányászól, 20 krezt vett, — felfegyverkezve ment, s a tárgyalás folyamán dynamittal való felrobbanással fenyegette mostoháját, ha ez az általa tett feltételeket el nem fogadja. A mostoha azonban, dacára a fenyegetésnek, nem volt hajlandó polgártársunk ohaját teljesíteni, miért is ez, e miatt feldőhőve, mostohája után Szeleze ment, s ennek lakásán, midőn az öreg asszony benn a szobában varrással foglalkozott, egy, kanóczezal ellátott, dynamit töltényt meggyújtva a szekrény alá helyezett s favozott. A mostohának nem tűnve fel, hogy mostoha fia szavarrá gyújt s tavozik, egy ideig a szobában maradt, míg nem valami dolga akadva a szomszédban, a szoba másik ajtaján f. é. kiment. Alig ért azonban szomszédjéhez, midőn borzasztó robbanást hall, mely az egész épületet megrázkodtatta s a nagy légnyomás öt magát is a földre sújtotta. A robbanás színhelyére sietvén, látta, hogy a szobából, melyet alig 1—2 perczel előbb hagyott el, füst tödül ki, s a szobában minden össze-vissza van zuzva. Ekkor látta csak,

később a templom ajtajánál meg az egyházi ténykedésért kell az obulust letenni. Alig telepednek le ott-hon a terített asztalhoz, bejön a gazdasszony s bekötött karját mutatja fel, melyet állított a leves forrázott le s ily bevallott ügytelenséget még fájdalomdíjat is követel. Az így megfizetett vendégszeretet adományait aztán a kötelelességteljesítés nyugalmával, felköszöntő nélkül köllik el. Ebed után a zenezek, szinten nemetek, járnak körül s hurokra valót kéregének. Majd behoznak egy pályába, pelenkába csavart bábót s a fiatal pár első gyermekere valót gyűjtjenek, a vőfélyek pedig asztalukat hoznak be, megrakják égő gyertyákkal s körültánczolják azt. Ezzel kezdődik a Polstertanz: a vőlegény a menyasszonyhoz viszi a vánkost, ketten leterdélnek rá, megcsókolják egymást s körül tánczolnak, ezután is mindig csókolják meg s az vízi a vánkost, a ki választani fog. A menyasszony egy nászgyóty, ez pedig utána egy anyóst szokott megtisztelni: csokkal, tánczezal, vánkossal. Nemely esztalan lány felhasználja aztán az alkalmat, valaki elé odatetsi a vánkost, de abban a pillanatban, a mint a megtisztelt legény le akar rá terdelni, figyelően elkapja a vánkost, elszalad vele s a rászédelt nagy lahotázás közben a padlóra bukkan. Bort kevetest isznak s takarékosságból az itteni „borkút” könyenykeneges vizét literszámba öntik magukba, míg belekählnek s aztán elhitetik magukkal, hogy ők most „jol és olesón” berúgtak!

Az itteni értelmiségnek „saját küllön” magyar nyelve van. Így pl.: „A Klaus és a bukk közötti szolopon a gaura szomszédsgában kelló merindával ellátva mentem fel guttura.” Így az itteni nemetek is kívált a boggyófmölösöket keresztelek el s így náluk: Hiltbeee = Himbeere. Schwarzee = Heidebeere. Jagabee = Preisbeere stb.

De nem mind arany ám, a mi fénylik s így a mi jó nemeteink sem volnának azok, a kik, ha a Nyag kinestár atyai vezetéstől nem függének s ha nem hegyek között, hanem síkon s bőségen élének. Mert a hegysek elemi csapásai istenfőlökké, zordsága öszertartóvá teszi a nepeket, a bölcs vezetést pedig csodákat mivel, jó módot varázsol a szegénység helyébe s mindenesetre többet ér a függetlenség mámoránál, mely a mi néptünknek csak annyi, mint egy vak kezében az égő fákllya, a mely Schiller szavai szerint nem világít, csak gyújtogat!

(Német-Mokra.) Hathalmi Gabnay Ferencz.

* Klaus = Klaus, német: vizgyűjtő. Hukk, orosz: surrantó. Szolop, orosz: vízmosás. Gaura, román: barlang, medveod. Merind, dia, russo-romano: enni való. Guttur, román: faldkakas.

hogy a gondviselés örködött felette, hogy unió nagy veszélytől szabadult meg. A robbanásra összesereglett községi lakosok előtt, a községi előjárók által nyomban letartoztatott, Mayer István vádoltot beismerte, hogy mostoha anyját szándékozott az elők sorából kipusztítani. Folyó évi július-hó 10-én tárgyalta ez ügyet, Javor Endre kir. tszékbi bíró elnöktele alatt, a besztezébányai kir. törvénysek, mely alkalmommal Dr. Tilles Béla védő ügyvéd kérelmere, a tárgyalás elhalasztása mellett, a vádolt elmebeli állapotának orvosi megfigyelését rendelte el. Hogyan férhetnek bányászaink ily mennyiségű dynamithoz?

— Bányamívelés tan. Bányászati szakmunkáról ritkán referálhatunk. Ma egy ily munka megjelenését jelenthetjük. Litschauer Lajos bányaiskolai tanár Selmeccen, „Bányamívelés tan” című munkát írt, amelyet újszerű rendszerénél és annál a körülményen fogva, hogy az első, tisztán magyar jellegű ily munka, olvasó közönségünk figyelmébe ajánljuk. Újszerű e munkában, hogy a bányászat nemzetgazdaságtana, a bányászati irodalom-története, Magyarország hasznosítható ásványainak mineralogijája és geologijája oly terjedelemben van tárgyalva, hogy abból nemcsak a szakember, hanem a laikus is tanulhat. A hazai ércz, szén-, só-, petroleumtelepek és a hasznosítható közet- s földnemek bányageologijája, újdonságuk és kimerítő voltak által tűnnek ki. A hasznosítható ásványok felkutatása, hasznoló szak-szerűséggel még eddig sehol sincs tárgyalva. A mely-furas igen kiváló része a munkának. Egészen új az átkutatott területek megbírálása című rész. Különös érdeme Litschauer e legújabb művének, hogy bő irodalomjegyzetekkel van ellátva; hogy minden magyar műző mellé, annak nemet, francia és angol szinonimái vannak hozzájegyezve; hogy magyaros nyelvezettel van írva és hogy igen sok szép rajzzal van illusztrálva. Előfizetési ára a „Bányamívelés tan”-nak 10 frt; terjedelme 80 iv. Megszerezhető szerzőnél, Selmecczbányán. (A „Német” után).

— Komikus találmányok. Az amerikai szabadalmi hivatal kimerítetlen forrása az akaratlan komikumnak. Nem régebben egy Yankee oly eljárást szabadalmaztatott, melylyel a hadviselést lehetetlenül akarja tenni, mit azáltal vél a feltaláló elérhetőnek, hogy mindkét hadakozó felt elpusztítja. Ily körülmények közt perse a csapatok megtagadják az engedelmességet. Miként akarja a Yankee a hadakozó feleket elpusztítani? Egyszerint villámokkal, melyeket hatalmas dinamópek fejlesztenek és egy angol mértföldnyi távra ezikázhatnak. A dolognak csak egy hibája van, t. i. a villámgepek nedves időben nem működnek. — Egy másik Yankee szabadalmat nyert egy kőreg papírból készült macskára, melynek szemét foszfor által izzóvá tette. A villogó szemű kőreg macskákat a padláson vagy pinchezben felállítjuk és elegendő egyszerű jelenlétük, hogy a barczias egerek szegyetlenül visszavonuljanak.

— A budapesti állami ipariskolába (VIII. ker. Népszínház utca 8. sz.) a beiratások szeptember-hó 1 napjától 5-ig tartanak. Az intézetbe rendes tanulókat felvételtel azok a 15 évet betöltött ifjak: a) kik a polgári iskola, gymnasium, vagy reáliskola négy alsó

Topoki.

(Czuczor „Hunyadi emlékezete”-nek parodiája.)

Ki áll amott az ablakon
A forró nap hevén!
Körül tekint az utczákon,
És mért oly búss szegény!
Toroki ó — az ős firma,
S mert nincs egy árva krajczárja,
Ablakán áll szomjazva!

De szabó jó s pihogva szól,
„Uram kontól hozom,
Velem már nem armánykodom,
Már nincs tovább „hozom“
„A titrelem majd pénz terem,
De most tites minden zsebem.“
Szólt, s marad nyugodtan.

Suzter imas jó esakhamar,
„A számla itt, uram fizess,
A majszer úrnak nyelve mar,
S több credit nem lessz“
„Ami halad el nem marad
Pénzere varjon jó urad.“
Mond, s marad nyugodtan.

„Barátom, gondold, pénzedet
Szomjazza Blumenthal,
S ha nem fizeted zehedet,
Azt mondja liczital.“
„Rám ezéla már nem egy zsido,
De itt már nincs mi eladó,
Mond s marad nyugodtan.“

S amint fém áll, amint nézdel
Nyugalmasan sziveben,
Egy ismert alak tűnik fel,
Piros papir kezében.
S kiált: „Uram pénzéd jöve!
Utalvány! de siess vele,
Mert háromnegyed hat!“

„Pénzem jött! Hah! ezt szeretem“
Szólt s tűnik nyugodalma,
„Szegény kiszardt gögömen,
Nem duhat szomj hatalma!“
Tollat ragad, . . . aláírja,
Indul . . . szalad a postára,
S míg penze van addig muriz . . .

osztályában jó osztályzatú bizonyítványt nyertek azon tantárgyakból, a melyek az ipariskola első évfolyamának főtantárgyait képezik; ezek a magyar nyelvtan, számtan és algebra, mértan és mértani rajz. b) iparos segédek és mindazok, kik az előbbi pontban kivánt ismeretekben a felvételi vizsgálatnál kellő készültséget tanúsítanak. c) rendkívüli tanulók felvételnek egyes szakosztályokba azok, kik az iparos tanulók számára szervezett iskola három évi tanfolyamat bevégezték és legalább jó osztályzatú bizonyítványuk van, továbbá, kik a megkívántó ismeretüket kellően igazolják. Általában szükséges, hogy a belépni kívánó növendék az általa választott szakasportbeli iparágban már előre gyakorlatot szerzett, de legalább is azon két havi nyári szünet alatt, a mely után az intézetbe akar lépni, a gyakorlatban foglalkozott legyen. Az intézetnek öt szakosztálya van u. m. az építészeti, a gépészeti, a vegyészeti, a fém-vasipari s a faipari szakosztály. A beíratási díj 2 frt, a tandíj félévenként 10 frt. Bővebb felvilágosítással szolgál az igazgatóság. Az állami ipariskola igazgatósága.

Heti naptár.

Havi és heti nap	Katholikus naptár	Protest. naptár	Izraelita naptár
26 Vasárnap	D 10 Anna assz.	D 9 Anna	20
27 Hétfő	Pantaleon vt.	Márta	21
28 Kedd	Ineze pp. hv.	Pantaleon	22
29 Szerda	Márta sz.	Beatrix	23
30 Csütörtök	Judit vt.	Judit	24
31 Péntek	Loy. Ignác hv.†	German	25
1 Szombat	Vasas sz. Péter	Vas. Péter	26 S. M. Mass

Nyilt-tér.

Rohseidene Bastkleider fl. 10.50
per Robe und bessere Qualitätén versendet porto und zollfrei das Fabrik-Dépôt G. Henneberg (K. u. Hoflieferant), Zürich. Muster umgehend. Briefe kosten 10 kr. Porto. 5

397. sz. Árverési hirdetmény.

Alulírt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy az ipolysági kir. járásbíróóság 2374. számú végzése által az Adria bizt. társulat javára **Buoecz Lajos** ellen 206 frt 17 kr. tőke, és járuléka erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás alkalmával bíróság lefoglalt és 300 frtra becsült szarvasmarhából álló ingóságok nyilvános árverés útján eladatnak.

Mely árverésnek a 2652/1891. sz. kiküldést rendelő végzés folytán a helyszínén, vagyis Paláston leendő eszközökre **1891. év aug. hó 8-ik napjának délelőtt 8 órája** határidőül kitzetetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg: hogy az érintett ingóságok ezen árverésen, az 1881. évi LX. t. cz. 107. §-a értelmében a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is eladni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. cz. 108. §-ában megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Ipolyságon, 1891. évi július-hó 16. napján.

Baig Mór,
kir. bírósági végrehajtó.

830. 1891. tkvi Árverési hirdetményi kivonat.

A korponai kir. járásbíróóság mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy a Karpelesz Márk végrehajtónak Dorn Simon mint Bucsik János jogutóda végrehajtást szenvedő elleni 123 frt és 80 frt tokekövetelés és járuléka behajtása iránti végrehajtási ügyében a korponai kir. járásbíróóság területén levő Domanik község határában fekvő a domaniki 21. sz. tjkvben A. I. 1—21. sorsz. a. foglalt bel- és kültekli birtokból és tartozékaiból Dorn Simon ^{2/10} ad részt képező hányadára 310 frt, a + 1 sor 928. hrszám a. foglalt Dorn Simon, Bucsik Mihály, kkorú Bucsik Mihály és József, Nanjas sz. Bucsik Mária tulajdonát képező szőlőre 28 frtban, a + 2 sor 913. hrsz. a. szőlőre 6 frtban, a + 3. sor 841 hrsz. a. szőlőre, pince és csürre 14 frtban, a + 4. sor 329. hrsz. a. szőlőre 10 frtban, a + 5. sor 397 hrsz. a. szőlőre 2 frtban, + 6. sor 417. hrsz. a. szőlőre az árverést 2 frtban ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok **az 1891. évi június-hó 30-ik napján délelőtti 9 órakor** Domanik községben a községi bíró lakában megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alul is eladni fognak. Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsáranak 10%-át, készpénzben, vagy az 1881. évi LX. törvényezik 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881-ik évi november 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyminisz-

teri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881: LX. t. cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

A kir. bíróság telekkönyvi hatósága:
Korponán, 1891. évi május-hó 11-ik napján.
Libertini, kir. bíró.

LE GRIFFON
a legjobb szivarkapapír
a legjobb szivarka hüvelyek.

1-13

Könyvkötészetembe egy 2-3
gyömb. osztályt végzett fiut tanu-
lól felveszek.

2-3

Toman Agoston.

Jó málna boreczet
kapható a
felső gyógyszerárban.
1-3 Literje 30 kr.

Tessék meggyőződni róla, hogy a

valóban a legkitünőbb szer mindenféle rovar ellen.

miután ez, mint semmi más egyéb szer — a meglepőbb erővel s gyorsasággal irt ki minden meglevő férget, hogy még csak nyoma sem marad.

Legcélszerűbb használati módja a porlító készülékkel való, a ráillesztett Zacherlin takarítóval.

A Zacherlint nem szabad valamiképp a közönséges rovarporokkal összetéveszteni, mert a Zacherlin valódi különlegesség mely sehol s soha sem kapható másképp, mint

lepecsételt palaczkokban Zacherlin J. felirattal ellátva.

A ki tehát Zacherlint kér s annak fejében valami port, papirzsacsokban vagy dobozokban elfogad, okvetlen miadig meg van esalva. — Valódi minőségben kapható:

Selmeczbányán:	Sommer A. János özvegyénél.
..	Krausz V. G. urnál.
..	Marschalko J. urnál.
..	Trauer Gyula urnál.
..	Sztankay F. urnál.
Bélabányán:	Mendl Frigyes urnál.
Korponán:	Schluszer F. urnál.
Ipolyságon:	Domba Károly urnál.

4-10

**SZALLITHATÓ
MEZEI
VASUTAKAT**

gazdasági, erdészeti és ipari célokra legjobb kivitelben jutányos áron továbbá:

SCHLICK-féle mélyítő-

és
egyetemes acél-ekeket
(SACK-rendszer)

jelentékenyen leszállított áron mellett szállít a

SCHLICK-féle vasöntőde és gépgyár
RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG
BUDAPESTEN.

2-10